

Максим СИРОВАТЧЕНКО

Київський національний університет внутрішніх справ,
магістр, помічник нотаріуса
m.syrovatchenko@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0009-8859-4168>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГЕНЕРАЛЬНИХ АДВОКАТІВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

<http://doi.org/10.23939/law2024.42.140>

© Сироватченко М., 2024

У цій роботі вивчається проблема правового регулювання діяльності Генеральних адвокатів у контексті євроінтеграції та її вплив на сучасний розвиток правової системи України. Метою статті є аналіз викликів, з якими стикається країна у процесі адаптації національного законодавства до європейських стандартів у сфері адвокатської діяльності, а також виявлення можливостей, які цей процес може відкрити для України.

У дослідженні використовувалися методи наукового аналізу та синтезу, зокрема, систематизація й узагальнення наявної наукової літератури, аналіз законодавства України та європейських країн, порівняльний аналіз правових систем, а також вивчення практики застосування європейських стандартів.

У процесі аналізу змогли визначити, що основні висновки до дослідження правового регулювання діяльності Генеральних адвокатів у контексті євроінтеграції та викликів і можливостей для України враховують, що викликами, з якими стикається Україна у контексті євроінтеграції, є потреба у приведенні національного законодавства відповідно до європейських стандартів щодо діяльності Генеральних адвокатів. Це передбачає перегляд і вдосконалення правових норм, створення прозорих та чітких правил щодо професійної поведінки адвокатів, встановлення ефективних механізмів ліцензування та контролю за їхньою діяльністю. З другого боку, євроінтеграція відкриває перед Україною можливості для покращення стандартів надання правових послуг та підвищення якості правової допомоги. Це може призвести до підвищення якості правової системи, покращення доступу до правосуддя, зміцнення довіри до правової системи, підтримки реформ у судовій системі, а також залучення інвестицій та підтримки бізнесу. Враховуючи це, розв'язання цих завдань потребує системного підходу та активної співпраці всіх зацікавлених сторін, як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

Ключові слова: Генеральні адвокати; ЄС; Європейський Союз; євроінтеграція; виклики для України; можливості для України.

Постановка проблеми. Проблема правового регулювання діяльності Генеральних адвокатів у контексті євроінтеграції в Україні є актуальною та складною. З одного боку, процес євроінтеграції передбачає гармонізацію законодавства країни з європейськими стандартами, зокрема сферу право-

вої допомоги та адвокатської діяльності. В цьому контексті розвиток адвокатури та її відповідність європейським нормам стає одним із основних завдань для України.

З другого боку, виклики, що виникають у процесі адаптації національного законодавства до європейських стандартів, можуть бути значними. Це стосується не лише приведення законодавства відповідно до загальних принципів та вимог, а й побудови ефективних механізмів контролю за діяльністю адвокатів, забезпечення їхньої професійної етики та відповідальності перед суспільством. Водночас потреба у збереженні незалежності адвокатури та забезпеченні її функціонування як незалежного органу правосуддя є важливим аспектом, який потребує уваги та ретельного вивчення.

Відтак актуальність дослідження полягає в тому, що правове регулювання діяльності Генеральних адвокатів має прямий вплив на забезпечення правосуддя, прав людини та правової держави загалом. Тому важливо визначити, які саме аспекти діяльності Генеральних адвокатів підпадають під європейське законодавство та стандарти і які зміни або адаптації потрібно внести в національне законодавство для відповідності цим стандартам. По-друге, важливо розглядати вплив європейського права на національну систему правосуддя та правозахисту в Україні через дію Європейського Суду з прав людини та можливу акредитацію українських адвокатів перед Європейським Судом. По-третє, потрібно врахувати роль Генеральних адвокатів у забезпеченні правової стабільності та захисті прав громадян у контексті європейської інтеграції, а також їхню можливу участь у вирішенні суперечок між національним та європейським законодавством.

Як наслідок, це свідчить про те, що проблема полягає в необхідності вивчення цих та інших аспектів, а також у пошуку оптимальних способів адаптації національного правового середовища до вимог європейської інтеграції з метою забезпечення ефективної роботи Генеральних адвокатів та відповідності міжнародним стандартам права.

Аналіз дослідження проблеми. Незважаючи на значний інтерес до проблеми правового регулювання діяльності Генеральних адвокатів у контексті євроінтеграції, варто відзначити, що досліджуваність цього питання серед українських науковців залишається недостатньою. Сьогодні існує обмежена кількість наукових праць, що систематично та комплексно аналізують проблематику взаємозв'язку між правовим регулюванням адвокатської діяльності та процесом євроінтеграції України.

Більша частина наукових досліджень у цій сфері мають фрагментарний характер та обмежуються окремими аспектами правового статусу адвокатів, професійної діяльності чи етичних проблем. Такі праці часто не охоплюють усіх аспектів взаємодії національного законодавства з європейськими стандартами та не розглядають вплив євроінтеграції на розвиток адвокатської професії в Україні в комплексі.

Зазначена проблема досліджуваності також пов'язана з браком систематичних аналітичних оглядів, монографій та наукових досліджень, присвячених цілісному аналізу та узагальненню досвіду інших країн у впровадженні європейських стандартів адвокатської діяльності.

Попри те, такі науковці як І. В. Камінська, Т. В. Комарова, В. М. Кравчук, Ю. Лозинський, Д. О. Менюк, Т. Тимчишин, Л. Г. Фалалеева, О. М. Юхимюк частково розкривають проблему правового регулювання діяльності Генеральних адвокатів у контексті євроінтеграції. Це свідчить про потребу подальшого наукового дослідження цієї теми з метою комплексного аналізу та систематизації отриманих даних для розробки ефективних стратегій впровадження європейських стандартів в Україні.

Мета статті полягає в ретельному аналізі та обґрунтуванні важливості впровадження європейських стандартів у сфері адвокатської діяльності для подальшого розвитку правової системи та правозахисту в Україні. Стаття спрямована на виявлення основних викликів, що виникають у процесі адаптації національного законодавства до європейських норм і стандартів у сфері адвокатури, а також на визначення можливостей, які це відкриває для України.

Крім того, мета полягає в ідентифікації найбільш ефективних шляхів подолання зазначених викликів та використання можливостей, що пропонуються євроінтеграцією, для покращення якості правової допомоги, забезпечення доступу до справедливості для всіх верств населення та зміцнення принципів правової держави в Україні. Основними завданнями є аналіз законодавства та пропозиція конструктивних заходів для подальшого розвитку адвокатської діяльності в контексті євроінтеграції. Відтак основна ціль дослідження полягає в сприянні формуванню ефективної та сучасної системи адвокатської допомоги, яка відповідає найвищим стандартам міжнародного права та сприяє розвитку демократичних інститутів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Процес євроінтеграції став однією з основних стратегічних цілей багатьох країн, які прагнуть зміцнити свої зовнішньополітичні зв'язки та забезпечити економічний, політичний та соціальний розвиток на основі європейських стандартів. У цьому контексті одним із невід'ємних аспектів є правове регулювання діяльності Генеральних адвокатів, які відіграють основну роль у забезпеченні правової стабільності та захисті прав громадян у контексті європейської інтеграції.

Україна, як країна, що прямує шляхом євроінтеграції, стикається з низкою викликів, які полягають у зростанні потреб у впровадженні європейських стандартів та принципів права, що потребує від України системного підходу до реформування юридичної системи та підвищення якості правової практики.

Згідно з висловлюванням К. Ю. Голуба, Суд Європейського Союзу здобув визнаний авторитет як гарант європейського права. Уникнувши численних політичних протиріч, оскільки Суд ЄС є виключно функціональним спеціалізованим інститутом, що не має політичного характеру, який притаманний європейському процесу об'єднання, він ставав настійним у виконанні своєї юридичної місії і створював позитивну динаміку у процесі європейської інтеграції [1, 280].

Загалом інститут Генерального адвоката був уведений в Римський договір під впливом французької делегації під час підготовки Договору. Французи були рішуче проти того, щоб дозволити окремим суддям висловлювати думки, з якими вони незгідні, тому, замість цього запропонували зробити це Генеральним адвокатам, фігурі, створеній за зразком французького *commissaire du gouvernement*, яка надає юридичні поради *Conseil d'État* у справах. На початку такої діяльності були лише два Генеральні адвокати – один із Франції (Моріс Лагранж), а другий із Німеччини (Карл Ремер). Як зазначає Такіс Трідімас, Лагранж і Ремер “працювали в роки найбільшого становлення Співтовариства”. Їхній вплив був особливо важливим у встановленні принципів адміністративного права, а також у виокремленні за допомогою порівняльного методу тлумачення елементів національного законодавства, які найбільше підходять для транспонування в правопорядок Співтовариства. Вони часто створювали синтез національних законів, виконуючи насамперед творчу вправу, долаючи розрив між національним правом і правом Співтовариства та забезпечуючи концептуальну та ідеологічну спадкоємність” [2].

Після першого розширення європейських співтовариств (1972) кількість Генеральних адвокатів зросла до чотирьох. Однак лише великі держави-члени – Франція, Німеччина, Сполучене Королівство (Велика Британія) та Італія – отримали Генеральних адвокатів. Лише в 1981 році – під час другого розширення, коли приєдналася Греція, з'явився п'ятий адвокат. Була додана посада генерала, на яку був призначений громадянин Нідерландів. Ця посада мала ротуватися між меншими державами-членами. Після третього розширення, у 1986 році, була створена шоста посада Генерального адвоката для Іспанії.

У 1995 році було вирішено назавжди збільшити кількість Генеральних адвокатів до восьми, а тимчасово (01.01.1995 – 06.10.2000) – до дев'яти. П'ять великих держав-членів (Німеччина, Франція, Італія, Велика Британія та Іспанія) продовжували працювати, маючи постійних Генеральних адвокатів, а інші посади чергувалися між іншими державами-членами [3; 4]. Водночас ротація між державами-членами ґрунтується на алфавітному порядку, як це передбачено Спільною декларацією

у статті 31 Рішення, що коригує документи щодо приєднання нових держав-членів до Європейського Союзу (ОВ L1, 1.1.1995, с. 221).

Варто відзначити, що згідно зі статтею 252(1) ДФЄС, мінімальна кількість Генеральних адвокатів становить вісім. Проте, за запитом СЕС, Рада ЄС, діючи одногосно, може збільшити цю кількість, як це було зроблено в 2013 році. Крім того, впродовж п'яти років у минулому, як зазначено вище, кількість Генеральних адвокатів було встановлено дев'ять. Водночас на міжурядовій конференції в Лісабоні 2007 року представники держав-членів вирішили збільшити кількість Генеральних адвокатів до 11 і дозволити шести країнам мати постійного Генерального адвоката (додавши Польщу до вищезазначеного списку), хоча це рішення було офіційно прийнято лише в 2013 році на запит Суду [5].

До вступу в силу поправок Лісабонського договору судді Суду ЄС, Генеральні адвокати обиралися за спільною згодою урядів на строк 6 років з-поміж осіб, чия незалежність не викликала сумніву та які мають кваліфікацію, потрібну для призначення на найвищі судові посади в їхній державі. Після поправок 2009 р. було змінено порядок призначення суддів цих ланок та Генеральних адвокатів на посаду. Для цього передбачено створення колегії для надання висновків стосовно кандидатур на посаду суддів та Генеральних адвокатів, яка буде складатися з сімох осіб, що є колишніми суддями Суду ЄС, Загального суду, членів національних вищих судів та визнаних правників, один з яких запропонований Європейським Парламентом (ст. 255 Договору про функціонування ЄС). Тільки після консультації з цією групою держави-члени можуть призначити за спільною згодою на посаду суддю або Генерального адвоката [6].

Сам по собі інститут Генеральних адвокатів взято за аналогією з посадою французьких урядових комісарів, які працюють у французькому Conseil d'Etat. Вже стало практикою призначити чотирьох Генеральних адвокатів, що є громадянами найбільших держав – членів ЄС, тобто Німеччини, Франції, Іспанії, Італії. Інші п'ять Генеральних адвокатів призначаються державами-членами у порядку ротації за алфавітом. У Договорі про функціонування ЄС передбачена можливість збільшити кількість Генеральних адвокатів за постановою Ради на вимогу Суду ЄС [7].

Відтак сьогодні є одинадцять Генеральних адвокатів, шість з яких постійно закріплені за великими державами-членами. Генеральні адвокати є членами Суду ЄС і призначаються за тією ж процедурою, що й судді. Вони користуються такими ж привілеями, як і судді (імунітет), і не можуть бути звільнені з посади до закінчення шестирічного терміну повноважень. Вони можуть бути переобрані. Однак, на відміну від суддів, вони мають лише дорадчу роль і не беруть участі в ухваленні рішень у справах.

Загалом варто додати, що судова система Європейського Союзу – Суд справедливості Європейського Союзу – нині складається з двох рівнів юрисдикції: Суд справедливості і Загальний суд (створений у 1988 році). Стаття 19 Договору про Європейський Союз передбачає також існування спеціалізованих судів, але поки єдиний спеціалізований Трибунал публічної служби, створений у 2004 році, припинив свою діяльність 1 вересня 2016 року після передання своєї юрисдикції Загальному суду в контексті реформи судової системи Європейського Союзу. Тож Договір про Європейський Союз та Договір про функціонування Європейського Союзу використовують поняття Суду справедливості в двох значеннях: *sensu largo* (Суд справедливості Європейського Союзу – The Court of Justice of the European Union) і *sensu stricto* (Суд справедливості – The Court of Justice) [8, с. 102].

До складу Суду входять по одному судді від кожної держави-члена, а до Загального суду – щонайменше по одному судді від кожної держави-члена (п. 2 ст. 19 ДЄС-Л). Нині у Загальному суді налічується 45 суддів. На відміну від Суду справедливості, у Загальному суді ще не був створений інститут Генеральних адвокатів, хоча така можливість передбачена ч. 1 ст. 254 Договору про функціонування ЄС, але у надзвичайних випадках роль Генерального адвоката може виконувати суддя Загального суду [9, с. 86].

Головне призначення Генерального адвоката як особливої категорії членів Суду полягає в тому, щоб публічно, цілком неупереджено і незалежно надавати вмотивований висновок у справі, що, згідно зі Статутом Суду ЄС, потребує його участі (ст. 252 ДФЄС) [10]. Провівши попередньо, до розгляду справи суддями, власне незалежне дослідження її матеріалів, Генеральний адвокат готує свій висновок самостійно, а судді ухвалюють рішення колегіально, діючи єдиним корпусом. Судді не зобов'язані дотримуватися висновків, наданих Генеральними адвокатами, однак здебільшого Суд ухвалює рішення, які збігаються з висновками Генеральних адвокатів, така практика визнається показовою в аспекті їх високої професійної кваліфікації [11, с. 410–411].

Відтак, стаття 253 ч. 1 Договору про функціонування Європейського Союзу передбачає, що судді та Генеральні адвокати Суду добираються з осіб, чия незалежність є поза сумнівом і які володіють кваліфікацією, необхідною для призначення на найвищі судові посади в їхніх країнах, або які є юристами визнаної компетентності; вони призначаються за спільною згодою урядів держав-членів строком на шість років після проведення консультацій із колегією. Відповідно до ст. 255 Договору про функціонування Європейського Союзу з метою надання висновку щодо придатності кандидатів до виконання обов'язків судді або Генерального адвоката Суду та Загального суду, перш ніж уряди держав-членів зроблять призначення, створюється колегія, до складу якої входять сім осіб, що добираються з-поміж колишніх членів Суду та Загального суду, членів національних вищих судів та юристів визнаної компетентності, одна особа з яких пропонується Європейським Парламентом. Рада, яка діє за ініціативою Голови Суду, ухвалює рішення щодо встановлення правил роботи колегії та рішення про призначення її членів.

Як зазначається у ст. 253 ч. 2-5 Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС) [10], кожні три роки відбувається часткова заміна суддів та Генеральних адвокатів згідно з умовами, встановленими в Статуті Суду Європейського Союзу; судді обирають Голову Суду зі свого складу строком на три роки; Голова може бути обраний повторно; судді та Генеральні адвокати, що йдуть у відставку, можуть бути призначені повторно; Суд призначає свого Секретаря та встановлює правила, що регулюють його роботу; Суд встановлює свій Регламент, який потребує схвалення Радою [12].

Крім того, щороку Суд справедливості призначає з-поміж Генеральних адвокатів одного першого Генерального адвоката на один рік (стаття 14 (1) RoP CJ). Відбір здійснюється Судом після заслуховування всіх Генеральних адвокатів. Завдання першого Генерального адвоката – з 1979 року – полягало у розподілі справ окремим Генеральним адвокатам [13].

Саме завдання розподілу справ окремим Генеральним адвокатам покладено на першого Генерального адвоката (стаття 16 RoP CJ). Варто зазначити, що Генеральний прокурор може бути призначений, навіть якщо ще немає судді-доповідача для певної справи. Деталі щодо надання висновків Генеральними адвокатами викладені в статті 82 RoP CJ. У параграфі 1 цієї статті зазначено, що висновок Генерального адвоката має бути виголошено після закриття слухання, після чого президент оголошує “усну частину процедури закритою” [13]. Як зазначає Вегенбаур, Генеральний адвокат зазвичай представляє свою думку через три–чотири місяці після усного слухання, “але у складних справах це може зайняти набагато більше часу”. На практиці Генеральний адвокат лише зачитує резолютивну частину висновку, тобто його висновки. Це пов'язано з тим, що текст висновку на цьому етапі вже буде відомий суддям і сторонам, оскільки він передається до реєстратора Суду справедливості та публікується на вебсайті CJEU.

Загалом та чи інша справа обговорюється на відкритому та усному слуханні, яке проводиться судом і Генеральним адвокатом. Судді та Генеральний адвокат можуть поставити сторонам будь-які запитання, які вони вважають доречними. Пізніше Генеральний адвокат аналізує правові аспекти справи. Через кілька тижнів вони висувають, цілковито незалежно від Суду ЄС, відповідь, яку, на їхню думку, слід надати (їхню думку) перед Судом ЄС у відкритому судовому засіданні.

У більшій частині випадків судді виносять рішення з висновком. Проте, якщо буде вирішено, що справа не порушує жодного нового питання права, суд може вирішити, заслухавши Генераль-

ного адвоката, винести своє рішення без висновку. Рішення проголошуються у відкритому судовому засіданні через кілька місяців після того, як Генеральний адвокат висловить свою думку. Рішення та висновки Генеральних адвокатів доступні на вебсайті Суду правосуддя Європейського Союзу – CJEU (CURIA) у день їх винесення.

На відміну від суддів Суду правосуддя Європейського Союзу (CJEU), чії висновки пишуться офіційною мовою, часто використовуючи стандартні фрази та формулювання з попередніх рішень, Генеральні адвокати можуть вибрати власний стиль. Вони мають свободу пропонувати інноваційні рішення, висловлювати свою особисту думку та брати до уваги міжнародні документи чи закони країн, що не входять до ЄС. Генеральні адвокати розглядають альтернативи тлумачення та різні варіанти, перш ніж висунути своє рішення.

Оскільки ДФЄС не дозволяє суддям Суду правосуддя Європейського Союзу (CJEU) подавати окремі думки, думки Генеральних адвокатів відіграють важливу роль і на них часто покликаються у подальших справах [10].

Крім того, хоча Суд правосуддя Європейського Союзу (CJEU) не зв'язаний думками Генеральних адвокатів, відзначається, що в більшій частині випадків судді схильні дотримуватись рішення, висунутого у висновках [14].

Важливо зазначити, що висновок Генерального адвоката вимагається в кожній справі, яка розглядається Судом Справедливості (CJ), якщо останній не вирішить, що немає нового питання права. Тобто Генеральні адвокати не зобов'язані надавати висновок, оскільки стаття 20(5) Статуту CJEU передбачає, що “якщо він вважає, що справа не піднімає жодного нового питання права, Суд може вирішити, заслухавши Генерального адвоката, що справа повинна бути вирішена без подання від Генерального адвоката” [4].

Це відбувається приблизно в 30 % випадків щороку. Незважаючи на те, що Загальний суд (GC) має повноваження призначати *ad hoc* Генеральних адвокатів, сьогодні він не застосовує це на практиці. На відміну від суддів Суду справедливості, чії висновки написані формальною та короткою мовою, яка використовує стандартні фрази та формулювання, часто запозичені з попередніх рішень, Генеральні адвокати можуть вибрати власний стиль. Знову ж таки, на відміну від суддів Суду справедливості, вони також розглядають альтернативи тлумачення та різні варіанти вирішення справи, перш ніж запропонувати власне рішення. За відсутності окремих думок, поданих суддями Суду Справедливості, думки Генеральних адвокатів відіграють важливу роль і на них покликаються у подальших справах. Водночас сам Суд справедливості не зв'язаний з цими думками. Проте, незважаючи на це, згідно з емпіричним дослідженням, у випадку позову про скасування акта ЄС, Суд має на 67 % більшу ймовірність скасувати його, якщо це було рекомендовано Генеральним адвокатом.

Також окремо треба виділити Офіс Генерального адвоката (AG) – невідомий у багатьох правових системах [15] – створений за зразком французької правової системи, де урядовий уповноважений (*commissaire du gouvernement*) консультує французький *Conseil d'État* (Вищий адміністративний суд), перш ніж він ухвалить рішення щодо справи, що перебуває на розгляді [16]. Його було введено під час підготовки Римського договору з явної ініціативи французької делегації, яка різко виступала проти прийняття в Суді окремих думок [17]. Як зазначив перший Генеральний адвокат Моріс Лагранж, запровадження цієї посади стало можливістю для суддів висловити особисту думку щодо справи. Відповідно, у статті 252 ДФЄС зазначено, що Генеральний адвокат має “діяти з повною неупередженістю та незалежністю” та “вносити у відкритому судовому засіданні обґрунтовані висновки” щодо окремих справ [10]. На відміну від суддів, Генеральні адвокати не ухвалюють обов'язкових рішень, але покликані представити свої погляди на справи, порадивши Суду правосуддя (CJ) щодо того, як він має вирішити їх.

До того ж правовий статус Генеральних адвокатів “у багатьох відношеннях є ідентичним” статусу суддів, незважаючи на їхні різні функції [4]. Зокрема, стаття 8 Статуту СЄС (CJEU)

передбачає, що положення щодо статусу суддів відповідно до статей 2–7 згаданого Статуту поширюється також на Генеральних адвокатів. Це охоплює:

- 1) положення про присягу (ст. 2);
- 2) імунітет (ст. 3), *incompatibilitas*, тобто заборону обіймати будь-яку іншу посаду, якщо це не дозволено Радою (ст. 4);
- 3) незвільнення з посади до закінчення строку (ст. 5);
- 4) дисциплінарні звільнення з посади (ст. 6);
- 5) продовження повноважень попередніх осіб (ст. 7).

Крім того, згідно зі статтею 14 Статуту СЄС (СЈЕУ), судді, Генеральні адвокати та секретар мають проживати в місці, де розташований Суд, тобто в Люксембурзі.

Тобто особливості функціонування Суду ЄС відзначаються тим, що суди керуються Статутом Суду ЄС (Протокол 3), який визначає статус суддів і Генеральних адвокатів, організацію діяльності, процедуру розгляду і вирішення справ, особливості функціонування Загального суду, а також спеціалізованих судів [18; 19, с. 33].

Згідно з другим абзацом статті 252 ДФЄС [10], обов'язок Генерального адвоката передбачає “діяти з повною неупередженістю та незалежністю, робити у відкритому судовому засіданні обґрунтовані подання щодо справ, які відповідно до Статуту Суду ЄС Європейський Союз, вимагає його участі”. Суд справедливості і Загальний суд, на відміну від національних судів, завжди висловлюють єдину думку *per curiam* щодо кожної справи. Це означає, що не існує особливих чи згодних думок, у яких окремі судді могли б висловити свою думку щодо того, як мала бути вирішена справа [20]. По суті, їм навіть не дозволяється висловлювати свою незгоду з остаточним результатом, і кожне рішення підписується всіма суддями, а всі дебати залишаються в палатах і підлягають судовій таємниці.

Важливим фактором є те, що Генеральні адвокати не обмежені стислим формальним стилем Суду справедливості чи Загального суду, що, як відзначив А. Г. Шарпстон, змушує суддю, який пише висновок, використовувати готові будівельні блоки з попередніх рішень. Такіс Трідімас визначив чотири ролі Генерального адвоката:

- 1) допомагати Суду справедливості у підготовці справи;
- 2) пропонувати вирішення справи, що розглядається в Суді;
- 3) надати правові підстави для обґрунтування такого рішення;
- 4) висловлювати думку з різних питань права, особливо щодо критичної оцінки наявної судової практики з теми [3].

Відтак, враховуючи вищенаведене, можна говорити про те, що правове регулювання діяльності Генеральних адвокатів у контексті євроінтеграції є одним з основних аспектів, що впливає на розвиток правової системи та забезпечення прав громадян в Україні. Відповідно до європейських стандартів, Генеральні адвокати виступають як ключові фігури у забезпеченні справедливості, правової стабільності та захисту прав людини.

Водночас одним з викликів, з яким стикається Україна у контексті євроінтеграції, є потреба у приведенні національного законодавства відповідно до європейських стандартів щодо діяльності Генеральних адвокатів. Це стандарти професійної поведінки, процедури ліцензування, контроль та нагляд за діяльністю адвокатів. Потрібно забезпечити відповідність українського законодавства європейським нормам та стандартам, щоб забезпечити ефективний захист прав громадян та дотримання принципів справедливості. Тобто насамперед це передбачає перегляд і удосконалення правових норм, які стосуються діяльності Генеральних адвокатів, зокрема, створення прозорих та чітких правил щодо їхньої професійної поведінки та етики. Також треба встановити ефективні механізми ліцензування та сертифікації адвокатів, що відповідають європейським стандартам. Другим аспектом є зміцнення системи контролю та нагляду за діяльністю адвокатів, зокрема проведення дисциплінарних розслідувань та накладення відповідних санкцій у разі порушень. Це допоможе забезпечити дотримання стандартів та збереження довіри громадян до адвокатської

професії. Загалом виконання цих завдань є основним для підвищення якості правової системи та забезпечення ефективного захисту прав громадян в Україні в контексті євроінтеграції.

З другого боку, євроінтеграція відкриває перед Україною можливості для покращення стандартів надання правових послуг і підвищення якості правової допомоги. За допомогою співпраці з європейськими партнерами та адвокатськими організаціями можна залучити досвід і найкращі практики щодо організації та функціонування системи адвокатської допомоги, що сприятиме підвищенню рівня правової захищеності населення.

Тому правове регулювання діяльності Генеральних адвокатів у контексті євроінтеграції може мати значний позитивний вплив на Україну у багатьох аспектах, а саме:

1. Підвищення якості правової допомоги, оскільки європейські стандарти у сфері адвокатської діяльності зазвичай вищі за національні. Підвищення стандартів надання правових послуг може сприяти забезпеченню якісного захисту прав громадян та підвищити рівень довіри до юридичної системи.

2. Покращення доступу до правосуддя, де забезпечення ефективного та доступного правового захисту для всіх верств населення є однією з основних вимог європейських стандартів. За умови впровадження таких стандартів може збільшитися доступність правових послуг, особливо для вразливих категорій населення.

3. Підвищення довіри до правової системи, оскільки відповідність європейським стандартам у сфері адвокатської діяльності може сприяти підвищенню довіри громадян до правосуддя та державних інституцій загалом. Це може мати позитивний вплив на соціальний та економічний розвиток країни.

4. Підтримка реформ у судовій системі, оскільки впровадження європейських стандартів у сфері адвокатської діяльності може відігравати основну роль у реформуванні судової системи і підвищенні її ефективності та незалежності.

5. Залучення інвестицій та підтримка бізнесу, оскільки високий рівень правового захисту та доступність правових послуг також може сприяти створенню сприятливого інвестиційного клімату та підтримці розвитку бізнесу в Україні.

Відтак правове регулювання діяльності Генеральних адвокатів у контексті євроінтеграції може призвести до значних позитивних змін у сфері правової системи та правозахисту в Україні, що сприятиме загальному розвитку країни та покращенню якості життя громадян, проте представляє як виклики, так і можливості. З одного боку, це потреба у впровадженні європейських стандартів та норм у національне законодавство, з другого – це можливість для покращення системи правової допомоги та забезпечення ефективнішого захисту прав громадян. Розв'язання цих завдань потребує системного підходу та активної співпраці всіх зацікавлених сторін як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

Висновки. Досліджуючи правове регулювання діяльності Генеральних адвокатів у контексті євроінтеграції, стає очевидним, що це відкриває нові можливості та ставить перед Україною низку викликів. По-перше, потрібно активно працювати над гармонізацією національного законодавства з європейськими стандартами у сфері адвокатської діяльності. Це важливо для забезпечення відповідності української правової системи міжнародним нормам і захисту прав громадян на високому рівні. Водночас підвищення якості правової допомоги та забезпечення доступу до справедливості для всіх верств населення – це ще один основний аспект. Відповідно до європейських стандартів, потрібно забезпечити доступність правових послуг, зокрема, для вразливих категорій населення, що може сприяти підвищенню довіри до правосуддя та підтримці розвитку правової держави. Крім того, запровадження європейських стандартів може також відігравати основну роль у реформуванні судової системи і підвищенні її ефективності та незалежності. Це може сприяти залученню інвестицій та підтримці бізнесу в Україні, а також сприяти загальному розвитку країни. Також важливо відзначити, що співпраця з європейськими партнерами та організаціями може бути основним

чинником у забезпеченні успішної імплементації європейських стандартів українськими владними органами та вдосконаленні правового середовища загалом. Такий підхід дасть змогу максимально використовувати можливості, які відкриває євроінтеграція, та зменшити вплив можливих викликів на шляху до досягнення європейських стандартів у сфері адвокатської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тимчишин Т., & Лозинський Ю. (2021). Суд Європейського Союзу: порядок формування і повноваження. *Молодий вчений*, 4 (92), 280–283. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-4-92-61>
2. Role of Advocates General at the CJEU (2019). *Court of Justice at work*. 1–12. Retrieved from URL: [chromeextension://efaidnbmnndnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.statewatch.org/media/documents/news/20 9/oct/ep-briefing-a-g-cjeu.pdf](chromeextension://efaidnbmnndnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.statewatch.org/media/documents/news/20%209/oct/ep-briefing-a-g-cjeu.pdf)
3. Tridimas T. (1997). The Role of the Advocate General in the Development of Community Law: Some Reflections', *Common Market Law Review* 34: 1349–1387.
4. Wägenbaur B. (2013). Court of Justice of the European Union. Commentary on the Statute and Rules of Procedure, CH Beck.
5. Piris Cf. J.-C. (2010). The Lisbon Treaty: A Legal and Political Analysis (Cambridge University Press, 233.
6. Камінська І. В. (2020). Судова система ЄС: Гносеологічні засади функціонування та розвитку. *Часопис Київського університету права*. (1), 47.
7. Комарова Т. В. (2010). Юрисдикція Суду Європейського Союзу : монографія. Харків, 360 с.
8. Кравчук В. М., & Юхимюк, О. М. (2023). Загальні аспекти правового статусу судді Суду Справедливості Європейського Союзу. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*, (4(22), 99-107. [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-4\(22\)-99-107](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-4(22)-99-107).
9. Комарова Т. В. (2018). Організація судової системи Європейського союзу. *Вісник Національної академії правових наук України*, (25, № 1), 79–96.
10. Regulation (EU, Euratom) 2016/1192 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2016 on the transfer to the General Court of jurisdiction at first instance in disputes between the European Union and its servants. *Official Journal of the European Union*. L 200. 26 July 2016. 137–139. Retrieved from URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/1192/oj>
11. Фалалєєва Л. Г. (2019). Реформування Суду Європейського Союзу та практика захисту основоположних прав. *Правова держава*, (30), 407–418.
12. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European (2016) Retrieved from URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL&from=EN>
13. Rules of Procedure of the Court of Justice (2012) Retrieved from URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012Q0929%2801%29>
14. Advocate general of the CJEU (2020). Retrieved from URL: <https://www.eurofound.europa.eu/en/european-industrial-relations-dictionary/advocate-general-cjeu>
15. Szwarc-Kuczer M. in: A. Wróbel (ed.), (2012). Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, LEX a Wolters Kluwer Business, 218.
16. Kotzur M. in: R. Geiger at al. (eds.), (2015) European Union Treaties, CH Beck, 844.
17. Laffranque J. (2004). Dissenting Opinion in the European Court of Justice – Estonia's Possible Contribution to the Democratisation of the European Union Judicial System, *Juridica International*, (9), 18.
18. On the Statute of the Court of Justice of the European Union. Protocol 3 Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. *Official Journal*. 30 March 2010. C. 83. P. 210. Retrieved from URL: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016E%2FPRO%2F03>
19. Менюк Д. О. (2023). Суд Європейського Союзу: система та організація діяльності. *Актуальні дослідження правової та історичної науки*. (48), 32–35.
20. Arrebola C., Mauricio A., & Portilla H. (2016). An Econometric Analysis of the Influence of the Advocate General on the Court of justice of the European Union', 5 Cambridge J. Int'l & Comp. L. 82, p. 111.

REFERENCES

1. Tymchyshyn, T., & Lozynskyi, Yu. (2021). *Sud Yevropeiskoho Soiuzu*: poriadok formuvannia i povnovazhennia [Court of the European Union: formation procedure and powers]. *Molodyi vchenyi*, 4 (92), 280–283. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-4-92-61> [In Ukrainian].
2. Role of Advocates General at the CJEU (2019). *Court of Justice at work*. 1–12. Retrieved from URL: <chromeextension://efaidnbnmnibpcjpcglclefindmkaj/https://www.statewatch.org/media/documents/news/2019/oct/ep-briefing-a-g-cjeu.pdf> [In English].
3. Tridimas, T. (1997). *The Role of the Advocate General in the Development of Community Law: Some Reflections*, *Common Market Law Review* 34: 1349–1387 [In English].
4. Wägenbaur, B. (2013). *Court of Justice of the European Union. Commentary on the Statute and Rules of Procedure*, CH Beck [In English].
5. Piris, Cf. J.-C. (2010). *The Lisbon Treaty: A Legal and Political Analysis* (Cambridge University Press, 233 [In English].
6. Kaminska, I. V. (2020). *Sudova systema YeS*: Hnoselohichni zasady funktsionuvannia ta rozvytku [The EU judicial system: Epistemological principles of functioning and development]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. (1), 47 [In Ukrainian].
7. Komarova, T. V. (2010). *Yurysdyktsiia Sudu Yevropeiskoho Soiuzu* [Jurisdiction of the Court of Justice of the European Union] : monohrafiia. Kharkiv, 360 p. [In Ukrainian].
8. Kravchuk, V. M., & Yukhymyuk, O. M. (2023). *Zahalni aspekty pravovoho statusu suddi Sudu Spravedlyvosti Yevropeiskoho Soiuzu* [General aspects of the legal status of a judge of the Court of Justice of the European Union]. *Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia*, (4(22)), 99–107. [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-4\(22\)-99-107](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-4(22)-99-107) [In Ukrainian].
9. Komarova, T. V. (2018). *Orhanizatsiia sudovoi systemy Yevropeiskoho soiuzu* [Organization of the judicial system of the European Union]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*, (25, No. 1), 79–96 [In Ukrainian].
10. Regulation (EU, Euratom) 2016/1192 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2016 on the transfer to the General Court of jurisdiction at first instance in disputes between the European Union and its servants. *Official Journal of the European Union*. L 200. 26 July 2016. 137–139. Retrieved from URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/1192/oj> [In English].
11. Falalieieva, L. H. (2019). *Reformuvannia Sudu Yevropeiskoho Soiuzu ta praktyka zakhystu osnovopolozhnykh prav* [Reforming the Court of Justice of the European Union and the practice of protecting fundamental rights]. *Pravova derzhava*, (30), 407–418 [In Ukrainian].
12. *Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European* (2016). Retrieved from URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL&from=EN>. [In English].
13. *Rules of Procedure of the Court of Justice* (2012). Retrieved from URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012Q0929%2801%29>. [In English].
14. *Advocate general of the CJEU* (2020). Retrieved from URL: <https://www.eurofound.europa.eu/en/european-industrial-relations-dictionary/advocate-general-cjeu> [In English].
15. Szwarc-Kuczer, M. in: A. Wróbel (ed.), (2012). *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej*, LEX a Wolters Kluwer Business, 218 [In English].
16. Kotzur, M. in: R. Geiger at al. (eds.), (2015). *European Union Treaties*, CH Beck, 844. [In English].
17. Laffranque, J. (2004). *Dissenting Opinion in the European Court of Justice – Estonia's Possible Contribution to the Democratisation of the European Union Judicial System*, *Juridica International*, (9), 18 [In English].
18. *On the Statute of the Court of Justice of the European Union. Protocol 3 Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. Official Journal*. 30 March 2010. P. 83. P. 210. Retrieved from URL: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016E%2FPRO%2F03> [In English].
19. Meniuk, D. O. (2023). *Sud Yevropeiskoho Soiuzu: systema ta orhanizatsiia diialnosti* [Court of the European Union: system and organization of activities]. *Aktualni doslidzhennia pravovoi ta istorichnoi nauky*. (48), 32–35 [In Ukrainian].
20. Arrebola, C., Mauricio, A., & Portilla, H. (2016). An Econometric *Analysis of the Influence of the Advocate General on the Court of justice of the European Union*, 5 *Cambridge J. Int'l & Comp. L.* 82, p. 111 [In English].

Дата надходження: 06.04.2024 р.

Maksym SYROVATCHENKO

Kyiv National University of internal affairs,
magister, assistant to the notary public
m.syrovatchenko@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0009-8859-4168>

**LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITY OF ATTORNEYS GENERAL
IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION:
CHALLENGES AND POSSIBILITIES FOR UKRAINE**

Summary. This paper studies the problem of legal regulation of the activity of attorneys general in the context of European integration and its influence on the modern development of the legal system of Ukraine. The purpose of the article is to analyze the challenges that the country faces in the process of adapting national legislation to European standards in the field of advocacy, as well as to identify opportunities that this process can open up for Ukraine.

The research used methods of scientific analysis and synthesis, in particular, systematization and generalization of existing scientific literature, analysis of the legislation of Ukraine and European countries, comparative analysis of legal systems, as well as study of the practice of applying European standards.

In the course of the analysis, they were able to determine that the main conclusions of the study of the legal regulation of the activities of attorneys general in the context of European integration and challenges and opportunities for Ukraine take into account that the challenges that Ukraine faces in the context of European integration are the need to bring national legislation into line with European standards for activities of general advocates. This involves the revision and improvement of legal norms, the creation of transparent and clear rules regarding the professional conduct of lawyers, the establishment of effective mechanisms for licensing and control over their activities. On the other hand, European integration opens opportunities for Ukraine to improve the standards of providing legal services and improve the quality of legal aid. This can lead to an increase in the quality of the legal system, improved access to justice, increased confidence in the legal system, support for reforms in the judicial system, and attraction of investment and business support. Considering this, the solution of these tasks requires a systematic approach and active cooperation of all interested parties, both at the domestic and international levels.

Key words: attorneys general; EU; European Union; European integration; challenges for Ukraine; opportunities for Ukraine.